

Katowice, 12.06.2023 r.

prof. dr hab. Mirosław Jacek Błaszczyk
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego
w Katowicach

Recenzja

**W przewodzie doktorskim
mgr. Tomasza Tokarczyka w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie
dyrygentura prowadzonych przez Radę Wydziału Dyrygentury,
Kompozycji i Teorii Muzyki Akademii Muzycznej
im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku**

**pt. Praca dyrygenta nad realizacją XX-wiecznego muzycznego dzieła
scenicznego na przykładzie opery Sergiusza Prokofiewa
„Miłość do trzech pomarańczy”**

Podstawa prawna zgodnie z art. 13 ust. 6 Ustawy z dnia 14.03.2003 r.

Przewód doktorski mgr. Tomasza Tokarczyka został wszczęty w dniu 6.04.2018 r. uchwałą Rady Wydziału Dyrygentury, Kompozycji i Teorii Muzyki Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku (Uchwała nr 6/2017-2018).

Dokumentacja związana z otwarciem przewodu doktorskiego przez kandydata została złożona prawidłowo.

Podstawowe dane o Doktorancie

Tomasz Tokarczyk jest absolwentem Akademii Muzycznej w Krakowie w klasie dyrygentury prof. Jerzego Katlewicza oraz w klasie skrzypiec prof. Ewy Szubry-Jargoń. W latach 2002-2004 był dyrygentem oraz kierownikiem muzycznym w Operze na Zamku w Szczecinie. Od 2004 roku związany z Operą Krakowską jako jej dyrygent i kierownik muzyczny. Poprowadził ponad 600 spektakli operowych i operetkowych, w tym sprawował kierownictwo muzyczne w blisko 30 spektaklach. Dla krakowskiej sceny przygotował premiery m.in. „Der Kaiser von Atlantis” Ullmanna, „Madama Butterfly” i „Cyganerię” Pucciniego, „Baron cygański” Straussa, „Traviata”, „Trubadur” i „Requiem” Verdiego, „Ariadna na Naxos” R. Straussa, „Wesele Figara” Mozarta, „Carmina Burana” Orffa, „Miłość do trzech pomarańczy” Prokofiewa, „Mefistofeles” Boito, „Tannhäuser” Wagnera, „Opowiadania Hoffmanna” J. Offenbacha, a także w ramach Festiwalu K. Pendereckiego „Diabły z Loudun”. Dyryguje

również wieloma koncertami symfonicznymi i oratoryjnymi. W swoim dorobku artystycznym posiada również prawykonania. Współpracuje z licznymi instytucjami w kraju i za granicą, m.in. z orkiestrą symfoniczną w Trondheim (Norwegia), Teatrem Opery i Baletu w Czelabińsku (Rosja), Instytutem Promocji Kultury Polskiej, Polską Orkiestrą Sinfonia Iuventus, Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej, orkiestrami Filharmonii: Narodowej, Podkarpackiej, Śląskiej, Krakowskiej, Częstochowskiej, Szczecińskiej, Dolnośląskiej, Pomorskiej, Koszalińskiej; orkiestrami symfonicznymi z Torunia i Płocka; orkiestrami Akademii Muzycznych z Krakowa i Wrocławia oraz z Operą Wrocławską, Operą i Filharmonią Podlaską, Operą Bałtycką i Operą Śląską oraz Teatrem Wielkim w Łodzi i Teatrem Wielkim w Poznaniu.

Brał udział w licznych festiwalach m.in. Wexford Festival Opera (Irlandia), Opera Gala Festival (Kuwejt), Festival Internazionale delle Orchestre Giovanili (Włochy) czy Operaverseny Es Festival Szeged (Węgry), jak i Bydgoski Festiwal Operowy, Festiwal im. A. Didura w Sanoku oraz Festiwal im. J. Kiepury w Krynicy Zdroju. Występuje z wybitnymi artystami, m.in. Andrzejem Dobberem, Mariuszem Kwietniem, Katarzyną Oleś-Błacha, Arturem Rucińskim, Małgorzatą Walewską.

Prezentacja dorobku artystycznego

Tomasz Tokarczyk od 2003 roku do 2018 roku dyrygował ponad trzydziestoma ~~spektaklami~~ *tytułami* m.in.:

- P. Czajkowski – *Dziadek do orzechów*
- F. Lehár – *Wesola wdówka*
- W. A. Mozart – *Czarodziejski flet*
- N. Dostal – *Clivia*
- E. Kálmán – *Księżniczka czardasza*
- G. Verdi – *Rigoletto*
- B. Britten – *Gwałt na Lukrecji*
- V. Fortin – *Och, Pinokio!*
- W. A. Mozart – *Così fan tutte*
- J. Strauss – *Zemsta nietoperza*
- K. Zeller – *Ptasznik z Tyrolu*
- K. Szymanowski – *Harnasie*
- K. Szymanowski – *II Koncert skrzypcowy op. 61*
- L. Schiller, J. Maklakiewicz – *Pastorałka*
- K. Szymanowski – *Loteria na mężów, czyli narzeczony nr 69*
- J. Strauss – *Baron cygański*
- V. Ullmann – *Cesarz Atlantydy*
- G. Puccini – *Madama Butterfly*
- G. Bizet – *Carmen*
- G. Verdi – *Traviata*
- R. Strauss – *Ariadna na Naxos*
- W. A. Mozart – *Don Giovanni*
- G. Verdi – *Trubadur*

- S. Prokofiew – *Miłość do trzech pomarańczy*
- G. Puccini – *Cyganeria*
- G. Donizetti – *Don Pasquale*
- E. Kálmán – *Hrabina Marica*
- R. Wagner – *Tannhäuser*
- J. Offenbach – *Opowieści Hoffmanna*
- V. Bellini – *Norma*
- R. Leoncavallo – *Pajace*

Jako dyrygent był zapraszany do tak renomowanych instytucji jak: Filharmonia Narodowa, Filharmonia w Bydgoszczy, Rzeszowie, Katowicach, Białymstoku, Toruniu, Zabrze, Polska Orkiestra Symfoniczna Sinfonia Iuventus, Polska Orkiestra Radiowa, Filharmonia w Koszalinie, Szczecinie i Kaliszu.

Po roku 2018 intensywność koncertowa Tomasza Tokarczyka jeszcze nabrała większego rozmachu. Z wielką przyjemnością obserwuję rozwój artystyczny T. Tokarczyka i stwierdzam, że należy on do absolutnej czołówki polskich dyrygentów. Jego koncerty i spektakle są na bardzo wysokim poziomie i budzą uznanie nie tylko wśród melomanów ale i recenzentów.

Prezentacja dorobku dydaktycznego

Od roku akademickiego 2016-2017 T. Tokarczyk związał się zawodowo z Akademią Muzyczną w Krakowie.

2016/2017 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, projekt artystyczny

2017/2018 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, projekt artystyczny

2018/2019 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, projekt artystyczny

2018/2019 - Akademia Muzyczna w Katowicach, prowadzący Kursy dyrygenckie

2018/2019 - Akademia Muzyczna we Wrocławiu, dyrygent, koncert

2019/2020 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, projekt artystyczny

2019/2020 - Akademia Muzyczna w Katowicach, kierownik muzyczny spektaklu
Zespoły operowe

2020/2021 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, projekt artystyczny

2021/2022 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, zespoły operowe

2021/2022 - Akademia Muzyczna w Gdańsku, wykładowca, wykład

2022/2023 - Akademia Muzyczna w Krakowie, wykładowca, zespoły operowe

Jego wielkie doświadczenie szczególnie w muzyce operowej jest gwarantem jakości prowadzenia zajęć z studentami. W 2018 roku na zaproszenie Akademii Muzycznej w Katowicach T. Tokarczyk poprowadził zajęcia ze studentami z muzyką Stanisława Moniuszki i muszę stwierdzić, że jakość prowadzenia zajęć, fachowość i trafność uwag spotkała się z entuzjastycznym odbiorem studentów dyrygentury i Wydziału Wokalnego.

Nagrody i wyróżnienia:

25.10.2002 - III Ogólnopolski Przegląd Młodych Dyrygentów im. Witolda Lutosławskiego, I miejsce, Białystok

14.12.2003 - VII Międzynarodowy Konkurs Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga, Nagroda Stowarzyszenia Autorów ZAIKS jako najlepszy polski uczestnik, Katowice

24.06.2017 - XI Gala Teatralnych Nagród Muzycznych im. Jana Kiepury, wyróżnienie w kategorii: najlepszy dyrygent, Warszawa

Ocena rozprawy doktorskiej

1. Opis pracy doktorskiej pt. Praca dyrygenta nad realizacją XX-wiecznego muzycznego dzieła scenicznego na przykładzie opery Sergiusza Prokofiewa „Miłość do trzech pomarańczy”
2. Nagranie DVD

Ad1.

W pracy doktorskiej Tomasz Tokarczyk skupił się na badaniu naukowym dotyczącym warsztatu dyrygenckiego oraz właściwego doboru koniecznych środków wykonawczych, w celu uwypuklenia wszystkich elementów dzieła artystycznego, zawartych w poszczególnych komponentach XX-wiecznego dzieła muzycznego, właściwych proporcji pomiędzy poszczególnymi wykonawcami, zarówno zespołami, jak i solistami, wreszcie zrównoważenia roli pierwiastka dramaturgicznego, jak i muzycznego.

W rozdziale pierwszym praca dyrygenta omówił specyfikę pracy dyrygenta, która według Bohdana Wodiczki „dyrygent jest ukryty za dziełem i... od dobrego Auftaktu zależy wszystko – od zwartej w nim impulsu dyrygenta, przekazanej dawki motorycznej energii – dalsza dynamika, tempo, cała logika rozwinięcia się prowadzonej kompozycji” oraz ukazał podobieństwa i różnice w dyrygenturze symfonicznej i dyrygenturze operowej.

W drugim rozdziale T. Tokarczyk skupił się na omówieniu głównych trendów i cech charakterystycznych opery XX wieku (impresjonizm, folklor, neoklasycyzm, ekspresjonizm, sonoryzm, minimalizm).

Ciekawym fragmentem rozdziału drugiego jest część poświęcona elementom stylu kompozytorskiego, orkiestracji oraz formy muzycznej w twórczości Prokofiewa (rytmika, gwałtowna dynamika, ekspresja, efekty grozy, patosu, groteski, liryzmu, zróżnicowane środki wyrazowe, kolorystyka, wirtuozostwo, bitonalność, politonalność, polimetryka, zmiany tempa, wyrazisty rytm, kolorystyka instrumentalna). Ukazał nowatorstwo Prokofiewa w harmonice,

w melodyce, w warstwie fakturalnej, w metrum, w rytmie oraz uwypuklił pierwiastek dynamiczny i kolorystyczny, który jest tak istotny w muzyce Sergiusza Prokofiewa.

Tomasz Tokarczyk omówił także operę Prokofiewa w kontekście innych oper epoki (Strauss, Puccini, Honegger, Penderecki, Ullman).

Opera Werystyczna – Puccini – Tosca

Opera Słowiańska – Paderewski – Manru

Opera Wczesnoekspresjonistyczna – R. Strauss – Ariadna na Naxos

Opera Neoklasyczna – Prokofiew – Miłość do trzech pomarańczy.

Opera Neorealistyczna – Britten – Gwałt na Lukrecji

Opera Modernistyczna – Penderecki – Diabły z Loudun

Rozdział trzeci to opis wybranych elementów dzieła muzycznego opery Prokofiewa „Miłość do trzech pomarańczy”. T. Tokarczyk bardzo interesująco oraz dokładnie opisuje i omawia wybrane elementy dzieła muzycznego takie jak: prolog, akt I, akt II, akt III, akt IV pod względem dynamicznym, artykulacyjnym, metrycznym, frazy i agogiki. Wykorzystując swoje doświadczenie dyrygenckie omawia wybrane problemy dyrygenckie i interpretacyjne.

W rozdziale trzecim pracy doktorskiej została przyjęta metoda analityczno-opisowa. Dualizm metodologiczny uzupełniony jest zestawieniem osobistych doświadczeń z dostępnymi materiałami bibliograficznymi, pogłębionymi szczegółową analizą oraz refleksją na temat omawianego gatunku muzycznego.

Ad2.

Nagranie spektaklu operowego S. Prokofiewa „Miłość do trzech pomarańczy” 4.07.2018 r. reżyser Michał Znaniecki, kierownictwo muzyczne Tomasz Tokarczyk, scenografia Luigi Scoglio, choreografia Katarzyna Aleksander-Kmieć, orkiestra symfoniczna, soliści, chór, balet Opery Krakowskiej. Tomasz Tokarczyk poprowadził spektakl operowy znakomicie, jego sposób dyrygowania, panowanie nad dynamiką, artykulacją, frazą, jakością brzmienia, balansem było wzorcowe. Realizacja np. zmienności temp, różnic dynamicznych czy artykulacyjnych ukazują Tokarczyka jako bardzo dobrego dyrygenta o wybitnej technice dyrygenckiej. Jakość i czytelność ruchu a w szczególności Aufłaktu jest bardzo wysoka.

Recenzje które ukazały się po wykonaniu opery były entuzjastyczne m.in.:

- Pani Iwony Karpińskiej - „duże brawa należą się dyrygentowi, który świetnie poprowadził orkiestrę a także opanował bardzo rozbudowany zespół solistów wraz z chórem”.
- Tomasz Gregorczyk - „brawa też dla dyrygenta któremu przy tak skomplikowanej inscenizacji udało się utrzymać całość w ryzach”.
- Marek Zabiegaj – „piękno muzyki Prokofiewa zostało znakomicie podkreślone poprzez dynamiczną ekspresję kontrastów i wnikliwą obserwację”.

Konkluzje

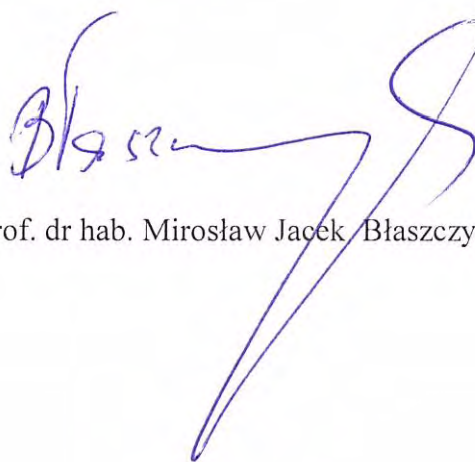
Pracę opisową jak i nagranie oceniam bardzo wysoko. Tomasz Tokarczyk przedstawił niezwykle profesjonalną i dokładną analizę opery S. Prokofiewa a także ukazał problemy wykonawcze pod względem artykulacji, dynamiki, frazy, harmonii i agogiki, uzupełniając swoimi uwagami, które dotyczą problemów dyrygenckich i interpretacyjnych.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji osiągnięć artystycznych stwierdzić należy, że są one na tyle imponujące, że pozwalają patrzeć w przyszłość zawodową Doktoranta, jako dyrygenta operowego, symfonicznego i pedagoga.

Przedstawiona dysertacja doktorska oraz nagranie opery S. Prokofiewa – „Miłość do trzech pomarańczy” ukazują artystę i naukowca w pełni dojrzałego, wnikliwego analityka i badacza dziejów muzyki, potrafiącego trafnie, przekonująco i interesująco odczytać tajniki skomplikowanej partytury.

Stwierdzam zatem, że zarówno dotychczasowe osiągnięcia artystyczne, jak i przedstawiona rozprawa doktorska spełniają wymagania ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuk (t.j. Dz. U. z 2017 roku poz. 1789). Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 261).

Wobec powyższego oświadczam, iż rozprawę doktorską przyjmuję i składam wniosek o skierowanie jej do dalszego postępowania.

prof. dr hab. Mirosław Jacek Błaszczyk